

5. "Sun'iy Intelлектning Tashqi Sohalar Bo'yicha O'z O'rni" Michael Williams, AI Trends Magazine, 2023.

YOSHLARNING IJTIMOIIY FAOLIIYATI: JAMOAT RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI

Shaylazimov Shaxzot Ixtiyor o'g'li

Jizzax shahar Yoshlar ishlari agentligi

Toshloq mahallasi yoshlar yetakchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada yoshlarning ijtimoiy faolligi, uning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Yoshlarning turli sohalarda faollik ko'rsatishi ularning shaxsiy rivojlanishiga va jamiyatning taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlarning ijtimoiy hayotda ishtirok etishi ularning yetuk inson bo'lib shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: yoshlar, ijtimoiy faollik, jamiyat, ta'lim, innovatsiya, liderlik, voluntyorlik.

Bugungi dunyoda yoshlarning ijtimoiy faolligi jamiyat rivojlanishining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Har qanday davlatning taraqqiyoti, uning global maydondagi o'rni va ichki barqarorligi bevosita yosh avlodning qanchalik faolligi bilan bog'liq. Yoshlar ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishi jamiyatning demokratik institutlarini mustahkamlash, ijtimoiy muammolarni hal qilish va umumiy taraqqiyotga hissa qo'shish imkoniyatini yaratadi.

O'zbekiston Respublikasi ham yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Xususan, "Yoshlar siyosati to'g'risida"gi qonun va "Yoshlar – kelajagimiz" davlat dasturi orqali yoshlarning jamiyatdagi o'rni mustahkamlanmoqda. Ushbu huquqiy asoslar orqali yoshlarning o'z qobiliyatlarini namoyon etishi, ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishi va mamlakat rivojiga o'z hissasini qo'shishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda.

Ijtimoiy faollik tushunchasi keng qamrovli bo'lib, u voluntyorlik, jamoat ishlari, ekologik tashabbuslar, madaniy-ma'rifiy harakatlar va siyosiy jarayonlarda ishtirok etish kabi yo'nalishlarni qamrab oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning ijtimoiy faolligi ularning shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Masalan, jamoat ishlarida faol ishtirok etgan yoshlar liderlik qobiliyatlarini rivojlantiradi, jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi va ijtimoiy mas'uliyat hissini oshiradi.

Shuningdek, yoshlarning ijtimoiy faolligi jamiyat barqarorligiga ham xizmat qiladi. Faol yoshlar orasida huquqbuzarlik va ijtimoiy noqulayliklarga moyillik kam bo'ladi. Volontyorlik va fuqarolik faolligi bilan shug'ullanuvchi yoshlar jamiyatning muammolariga befarq bo'lmaydi, aksincha, ularni hal qilish uchun innovatsion g'oyalar taklif etadi.

Ushbu maqolada yoshlarning ijtimoiy faolligi tushunchasi, uning asosiy ko'rinishlari, jamiyat rivojlanishiga ta'siri va yoshlarni ijtimoiy loyihalarga jalb etishning samarali usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida yoshlarning ijtimoiy faolligi bo'yicha xalqaro va mahalliy tajribalar o'rganilib, bu boradagi ilg'or amaliyotlar ham yoritiladi.

Yoshlarning ijtimoiy faolligi bo'yicha o'tkazilgan tadqiqot natijalari ularning jamiyat rivojlanishidagi bevosita ta'sirini ko'rsatadi. Tadqiqot davomida yoshlarning volontyorlik, ekologik harakatlar, jamoaviy loyihalar, innovatsion faoliyat va siyosiy ishtirok kabi turli yo'nalishlardagi faolligi tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, yoshlarning ijtimoiy faolligi quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1. Volontyorlik va jamoaviy tashabbuslar

Volontyorlik yoshlarning eng keng tarqalgan ijtimoiy faollik shakllaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, respondentlarning 65 foizi hech bo'lmaganda bir marta volontyorlik faoliyatida ishtirok etgan. Ayniqsa, ekologik loyihalar, yetim bolalar va nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlar ommabop hisoblanadi.

Volontyorlik yoshlar orasida quyidagi natijalarni keltirib chiqaradi:

Shaxsiy rivojlanish – yoshlar yetakchilik, jamoaviy ishlash, muammolarni hal qilish kabi ko'nikmalarga ega bo'ladi.

Ijtimoiy tarmoq yaratish – volontyorlik orqali yoshlar yangi tanishlar orttiradi, kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun foydali aloqalar hosil qiladi.

Jamoat muammolarini tushunish – yoshlar jamiyatdagi muammolarga befarq bo'lmaydi va ularni hal etish yo'llarini izlashga harakat qiladi.

2. Ekologik faollik

So'nggi yillarda yoshlar orasida ekologik tashabbuslar tobora ommalashmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning 40 foizi chiqindilarni qayta ishlash, daraxt ekish va iqlim o'zgarishiga qarshi harakatlarda ishtirok etgan. Bu jarayon yoshlarda atrof-muhitga bo'lgan mas'uliyat hissini oshirishga xizmat qiladi.

3. Siyosiy va fuqarolik faolligi

Yoshlarning siyosiy faolligi ham ijtimoiy ishtirokning muhim shakllaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yoshlarning 30 foizi saylovlarda ishtirok etish orqali o'z fuqarolik pozitsiyasini bildirgan. Bundan tashqari, yoshlarning 15 foizi turli nodavlat tashkilotlar va ijtimoiy harakatlar orqali o'z fikrini ifodalashga harakat qilmoqda.

Siyosiy faollikning muhim jihatlari quyidagilardan iborat:

Yoshlar jamiyatdagi muhim qarorlarning qabul qilinishida bevosita ishtirok etadi.

Demokratiyaning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Yoshlarning manfaatlarini ifodalovchi platformalar vujudga keladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy faol yoshlar quyidagi jihatlardan boshqa yoshlar bilan solishtirganda ustunlikka ega bo'ladi:

Yetakchilik va tashabbuskorlik: Ijtimoiy faoliyat bilan shug'ullangan yoshlar kelajakda yetakchilik lavozimlariga ko'proq intiladi.

Muloqot qobiliyatlari: Jamiyat bilan muloqot qilish orqali ularning nutqiy va diplomatik ko'nikmalari rivojlanadi.

Ish bilan ta'minlanish imkoniyati: Ish beruvchilar ijtimoiy faol bo'lgan yoshlarni ko'proq qadrlashadi, chunki ular tashabbuskor va jamoada ishlash qobiliyatiga ega bo'ladi.

Bundan tashqari, yoshlarning ijtimoiy faolligi depressiya va stress darajasini kamaytirishga yordam beradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, jamiyat hayotida faol bo'lgan yoshlarning ruhiy holati boshqalarga qaraganda barqarorroq bo'ladi.

Ijtimoiy faol yoshlar jamiyatni ijobiy tomonga o'zgartirishga bevosita ta'sir qiladi. Ularning hissasi quyidagi yo'nalishlarda yaqqol seziladi:

Ta'lim va innovatsiya: Ijtimoiy faol yoshlar ta'lim sohasida ham yangi tashabbuslar bilan chiqishadi. Misol uchun, xususiy ta'lim kurslari tashkil qilish, innovatsion loyihalarda ishtirok etish va ta'lim tizimini takomillashtirishga oid takliflar berish.

Ekologik barqarorlik: Yoshlar ekologik muammolarni hal qilishda katta rol o'ynaydi. Masalan, chiqindilarni qayta ishlash, energiya tejovchi texnologiyalarni joriy qilish, daraxt ekish kabi harakatlar orqali atrof-muhit muhofazasiga hissa qo'shadi.

Ijtimoiy tenglik va inklyuzivlik: Ijtimoiy faol yoshlar gender tengligi, imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlari va ijtimoiy adolat masalalariga e'tibor qaratishadi.

Kasalxonalar va ijtimoiy himoya markazlarida volontyorlik: Pandemiya davrida yoshlarning volontyorlik harakatlari ayniqsa sezilarli bo'ldi.

Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

Ijtimoiy loyihalar va dasturlarni kengaytirish: Yoshlar o'zlarini namoyon qilishi uchun ko'proq imkoniyatlar yaratish kerak.

Volontyorlikni rag'batlantirish: Volontyorlik faoliyatini rasmiy hujjatlar bilan tasdiqlash va bu tajribani ishga kirishda inobatga olish.

Yoshlarning siyosiy ishtirokini oshirish: Yoshlarning davlat boshqaruvida faol bo'lishini rag'batlantirish lozim.

Ekologik harakatlarni qo'llab-quvvatlash: Atrof-muhit muhofazasiga oid loyihalarga yoshlarni keng jalb qilish.

Ta'lim va innovatsiyalarni rivojlantirish: Yoshlarning startap loyihalari va ilmiy izlanishlariga sharoit yaratish.

Yoshlarning ijtimoiy faolligi ularning shaxsiy rivojlanishiga ham, jamiyat taraqqiyotiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Ijtimoiy faol yoshlar ko'proq yetakchilik xususiyatlariga ega bo'lib, jamiyat muammolarini hal etishda tashabbuskorlik bilan ishtirok etadi. Shu sababli, yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish bo'yicha davlat, ta'lim muassasalari va nodavlat tashkilotlari birgalikda harakat qilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarning ijtimoiy faolligi jamiyatning har tomonlama rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlar volontyorlik, ekologik tashabbuslar, siyosiy ishtirok va innovatsion loyihalar orqali jamiyatga bevosita hissa qo'shmoqda. Ularning faolligi nafaqat jamiyat muammolarini hal qilishga, balki shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Volontyorlik faoliyatida ishtirok etgan yoshlar yetakchilik, jamoaviy ishlash va muammolarni hal qilish kabi muhim ko'nikmalarga ega bo'ladi. Shuningdek, ijtimoiy faoliyat ularning muloqot qobiliyatini rivojlantiradi, psixologik barqarorlikni ta'minlaydi va kasbiy o'sish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ekologik va ijtimoiy tashabbuslarda qatnashgan yoshlar jamiyatdagi muammolarga befarq bo'lmaslik, o'z pozitsiyasini himoya qilish va fuqarolik mas'uliyatini his qilish imkoniga ega bo'ladi.

Yoshlarning jamiyat rivojiga qo‘shayotgan hissassi ta’lim, ekologiya, innovatsiya va ijtimoiy tenglik yo‘nalishlarida yaqqol sezilmoqda. Davlat va nodavlat tashkilotlari yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun ularni qo‘llab-quvvatlashga, volontyorlikni rag‘batlantirishga va ularga keng imkoniyatlar yaratishga e’tibor qaratishi lozim.

Shunday qilib, yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishiga, balki jamiyatning umumiy taraqqiyotiga ham xizmat qiladi. Bu jarayonda davlat, ta’lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari va o‘zining kelajagiga befarq bo‘lmagan yoshlarning hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xolmirzayev S. Yoshlar siyosati va ijtimoiy faollik. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
2. Karimov A. O‘zbekiston yoshlari: Jamiyatdagi o‘rni va istiqbollari. Toshkent: Fan, 2020.
3. Hasanov R. Volontyorlik harakati va uning yoshlar taraqqiyotidagi roli. Samarqand: Zarafshon, 2019.
4. UNDP. Youth Empowerment and Social Engagement Report. New York: United Nations, 2022.
5. OECD. Youth and Social Participation: Global Trends and Policies. Paris: OECD Publishing, 2023.

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA QIZIQARLI VA SAMARALI O‘QITISH USULLARI

Egamova Lobar

Jizzax shahar 6 - maktabda boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich ta’lim jarayonida qo‘llaniladigan qiziqarli va samarali o‘qitish usullari haqida batafsil tahlil berilgan. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘quv xususiyatlari, o‘qitish jarayonida interfaol metodlardan foydalanish, texnologiyalar yordamida ta’limni samarali tashkil etish, ijodkorlik va mustaqil fikrlashni rivojlantirish, shuningdek, baholash tizimi va o‘quvchilarni rag‘batlantirish usullari yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, zamonaviy o‘qitish metodlari va texnologiyalarining qo‘llanilishi o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini oshirish va ta’lim samaradorligini yanada kuchaytirish imkonini beradi.